

POSTAVLJENA NOVA PLOČA O UTEMELJENJU FRANJEVAČKOGA SAMOSTANA NA BRIGU

Široki Brijeg, 24. srpnja 2020. (fIM / gospin-brig.info) – O 174. obljetnici utemeljenja franjevačkoga samostana na Širokom Brijegu, u okrilju Uznesenja Gospina, u četvrtak 23. srpnja, spominjući se brementih i časnih početaka uspostave Hercegovačke franjevačke Provincije i gradnje prvog samostana, postavljena je kod glavnog ulaza u franjevački

samostan nova ploča s tekstom koji odjekuje u srcima sviju nas: »Odcipljeni od Bosne brez kruha i krova bogati samo nadom u Boga ovi samostan sa crkvom iz temelja dne 23. srpnja 1846. pod okriljem Uznešenja Gospina na nebo franjevci hercegovački podigoše.«

Poznato je da su partizani nakon što su ubili naše fratre, spalili

ih i zatrpali u ratnome skloništu u samostanskom vrtu, htjeli zatrti i spomen na njihovo postojanje pa su uništavali fratarske objekte i pljačkali imovinu. To je bilo jezovito, dugo i temeljito smišljeno uništavanje i pljačkanje koje je završilo tek u proljeće 1947. Uništene su i spaljene knjižnice, arhivi, matice, dobro opremljene gimnazijske zbirke. Koliko je temeljito bilo uništavanje govori i to da je s kamene ploče ponad glavnih samostanskih vrata iz vremena utemeljenja otučen uklesani natpis.

U duhu obnove naše franjevačke baštine na Širokome Brijegu ploča je postavljena na vidno mjesto ispod one uništene te nas poučava da ustrajemo u obnovi i oživljavanju naših franjevačkih institucija na Brigu.

Svečanost su svojim dolaskom uveličala i naša mlada braća bogoslovi: fra Marko Bandić, fra Džoni Dragić, fra Tomislav Crnogorac i fra Antonio Primorac. Oni će jedno vrijeme boraviti u samostanu na Širokom Brijegu. ✍

JOSIPOVIĆ I DALJE PO SVOM: »SAMOSTAN U ŠIROKOM BRIJEGU BIO JE LEGITIMAN VOJNI CILJ«

Zagreb, 24. srpnja 2020. (M. M. / hrsvijet.net) – Bivši hrvatski predsjednik Ivo Josipović reagirao je na tvrdnje saborske zastupnice Karoline Vidović-Krišto iznesene u emisiji HRT-a »Otvoreno« od 20. srpnja, gdje je podsjetila na njegove ranije iznesene tvrdnje »da je bilo legitimno ubiti svećenike na Širokom Brijegu«. Njegovu reakciju prenosimo u cijelosti.

»U emisiji "Otvoreno" emitiranoj dana 20. srpnja 2020. na televizijskom programskom kanalu HRT-a HTV 1 gospođa Karolina Vidović-Krišto ustvrdila je kako sam izjavio da je "legitimno ubiti svećenike", kasnije specificirajući da je riječ o razdoblju nakon 1945. Njezinoj raspravi pridružio se i gospodin Ivan Anušić polazeći od iznesene teze kao istinite.

Iznesene informacije su netočne, jer nikada nisam govorio o opravdanosti likvidacija. Pretpostavljam da se gospođa Krišto referirala na moju polemiku s desnom političkom orijentacijom o događajima na Širokom Brijegu krajem Drugog svjetskog rata. Tom prilikom sam ustvrdio da je u bitci za Mostar i Široki Brijeg na jednoj strani sudjelovao određeni broj fratarata s oružjem i da je samostan pretvoren u vojnu utvrdu, čime je postao legitimni vojni cilj. Tu činjenicu potvrđuju i njemački vojni izvori.

Isto tako sam tom prilikom istaknuo da mi je iz današnje perspektive žao svakog izgubljenog života, pa tako i onih osoba koje su u bitci sudjelovale na strani okupatora«, stoji u reakciji Ive Josipovića. ✍

U MOSTARU ODANA POČAST ŽRTVAMA SVIH TOTALITARNIH SUSTAVA

Mostar, 23. kolovoza 2020. (IKA)

– U povodu obilježavanja Europskog dana sjećanja na žrtve komunizma, nacionalsocijalizma i fašizma, Središte Hrvatskog svjetskog kongresa za istraživanje posljedica totalitarizama u BiH (SIPT) u petak je, 21. kolovoza, u Mostaru odalo počast žrtvama svih totalitarnih sustava. Okupljajući se iznad pećina nad Neretvom, gdje su partizanske vlasti sve do proljeća 1946. masovno likvidirale ratne zarobljenike, civile i političke neistomišljenike, na simboličan je način odana počast žrtvama svih totalitarizama. Prema saznanjima iz više svjedočenja, o čemu je nazočnima i ove godine govorio povjesničar Marijan Mandić, riječ je o žrtvama Križnog puta koje su tadašnjom uskotračnom željezničkom prugom dovedene u Mostar, ili uhićenicima zloglasne mostarske Čelovine.

»Dostojno i civilizirano obilježavanje ovoga dana najmanja je satisfakcija koja se mogla učiniti, te na ovaj način Europski parlament, pa tako i država Hrvatska i BiH, potiče na promišljanje osjetljivih i kompleksnih pitanja naše prošlosti kako bi sljedeći naraštaji mogli iz nje učiti gradeći suživot na temeljima demokracije i uvažavanja temeljnih ljudskih i nacionalnih prava«, rekla je tom prigodom Anita Martinac, književnica i predsjednica SIPT-a. »Pozi-

vam i nas i sve ostale da oslobodimo kulturu sjećanja od ukorijenjenog straha, oslobodimo istinu od okova režirane partijske povijesti i napokon demontiramo nasljeđe totalitarizma, tražimo otvaranje arhiva i omogućavanje povjesničarima pristup svim izvorima, kako bi njihovi rezultati ostavili za sobom odgovorne znanstvene prosudbe koje će u budućnosti biti izvršene u obrazovni sustav te biti prioritet našeg demokratskog društva«, zaključila je Martinac.

Tijekom prigodnoga programa dodijeljene su nagrade za najuspješnije radove pristigle na literarni natječaj »Istinom do pomirbe«, koji

je organizirala i provela spomenuta udruga. Prva nagrada dodijeljena je književniku Peri Pavloviću za pjesmu o Radimlji, gdje je prema istraživanjima u poraću ubijeno najmanje desetak tisuća Hrvata, odnosno o »stećcima koji govore – nevidljivim i vidljivim«. Ostale nagrade ovaj put nisu dodijeljene. »Ako mi ne bude mo govorili, progovorit će kamen«, kazao je Pavlović primajući nagradu iz ruku fra Miljenka Stojića, predsjednika Skupštine SIPT-a.

Na koncu programa položen je vijenac u Neretvu i na njezinim obalama upaljene svijeće na spomen svim žrtvama totalitarizama. ✍

BLAGOSLOV VUKOVARSKOG KRIŽA I MISA NA GROBLJU MIRA NA BILIMA U PRIGODI EUROPSKOG DANA SJEĆANJA NA ŽRTVE TOTALITARIZAMA

Bile, 23. kolovoza 2020. (IKA) –

U organizaciji Odjela za Drugi svjetski rat i poraće Hrvatskog narodnog sabora (HNS-a) BiH, na spomen-

području Groblje mira na Bilima, platou između Mostara i Širokog Brijega, priređeno je u subotu, 22. kolovoza, obilježavanje 75. obljetnice

velikog stradanja hrvatskog naroda i komemoracija za sve žrtve Drugog svjetskog rata, poraća i Domovinskog rata, u prigodi Europskog dana

sjećanja na žrtve totalitarizama: komunizma, nacionalsocijalizma i fašizma, javlja portal grobljemira.info.

Uoči obilježavanja podignut je središnji križ, rad kipara Ivana Bošnjaka po uzoru na Vukovarski križ, simbolično obilježavajući stradanje hrvatskoga naroda u Drugom svjetskom i Domovinskom ratu. Također su podignuti novi križevi pojedinačnih žrtava iz općina Široki Brijeg i Odžak onih obitelji koje su uplatile za križeve svojim članovima. Na taj način broj se križeva iz godine u godinu povećava.

Sveto misno slavlje i blagoslov križa predvodio je fra Ivan Ševo, a suslavilo je 10-ak svećenika koji su se ovom prigodom prisjetili i svih mučnik ubijenih crkvenih osoba tijekom i na koncu Drugoga svjetskog rata.

»Ova sv. misa zadušnica, Isusova jedinstvena žrtva, neka bude zalag vječnog otkupljenja i spasenja svima koji su u svibnju 1945. i poslije njega nevini izgubili i prosuli svoje mlade živote na prostorima BiH, Hrvatske, Austrije, Slovenije... Molit ćemo stoga i za svjetlo istine kako bismo dublje spoznali brojne i opasne plodove spomenutih ideologija zla dvadesetoga stoljeća, jer želimo u našoj Domovini zaliti klice Božjega kraljevstva utemeljenoga na ljubavi i vjeri, a ne na ljudskoj okrutnoj sili i užasnoj mržnji. Kao vjernici, mi se čvrsto uzdamo jedino u Boga, i to u Onoga koji sve posvećuje u božanskoj istini; jer Bog je davatelj Istine, i to onome koji Mu svjesno usmjerava svoju volju, što dokazuje u iskrenoj molitvi – molit ćemo ga, dakle, da nam udijeli jasne i neupitne kriterije te istine, a tu je na prvome mjestu ljubav«, rekao je fra Ivan Ševo u uvodu.

Iz njegove propovijedi, pak, izdvojimo sljedeće. »Tema 1945. godine živa je i danas ne samo zbog svoje povijesne blizine nego poglavito zbog svoga cjelovitog značenja.

Tu mislim na potrebu našeg ljudskog sjećanja i vjerničkog čašćenja, jer žrtve rata traže priznanje patnje. To će reći, naše "suočavanje s prošlošću" predstavlja nezaobilazan dio iskustva "kulture sjećanja". Doista, bez kulture sjećanja kao putokaza i znaka na povijesnom putu, nema sigurne sadašnjice i ujedno budućnosti. Zaista, dostojanstveno suočavanje s prošlošću, s obzirom na sadržaje, oblik, tijek i brojne tragične ishode Drugoga svjetskog rata, čini bitnu pretpostavku oblikovanja one političke i moralne kulture koja se razračunala s nasiljem kao glavnim instrumentom tadašnje okrutne komunističke politike spram Hrvata katolika diljem naše Domovine.«

U ime Odjela HNS-a za Drugi svjetski rat i poraće te kao povjerenik Komisije HBK i BK BiH za hercegovačke biskupije skupu se obratio i fra Miljenko Stojić. »Jasno je da sve ovo činimo uz pomoć novčanih priloga s raznih strana. Hvala svima koji su nam do sada pomogli. Uskoro ćemo na našem portalu dovršiti njihov popis tako da se zna za njih. To im je naša skromna hvala, a Bog će ih nagraditi na svoj način. Pristupili smo i nabavi zvona za ovu našu crkvicu. Ako tko želi biti darovatelj ili kum zvona, neka nam se javi preko podataka na portalu. U tijeku su i neke druge stvari. Ubrzo ćemo na portalu objaviti o čemu se radi pa

će se i u tomu moći sudjelovati. Od radova treba još spomenuti neprestano poboljšavanje prilaznih puteva. Obnovili smo i proširili onaj prema Gorancima, uskoro krećemo s onim od Širokog Brijega prema Bilima. Mnogo ima onih kojima bi trebalo zahvaliti. Ne ćemo ih nabrajati, nego samo u ime naših žrtava jasno i glasno reći: Hvala.

Bog zna kako će ih za to nagraditi. Na kraju još recimo da je sv. papa Ivan Pavao II. na pragu ovoga tisućljeća pozvao sve narode da popišu svoje vjerne svjedoke ili mučenike, da o njima govore i nasljeđuju ih. A mi smo ih imali ne samo među crkvenim osobama, nego i među vjernim članovima puka Božjega. Stoga nam je učiniti sve što je u našoj moći da se to sazna, jer su oni graditelji mira i zajedništva.«

Nakon sv. mise zadušnice odana je počast svim žrtvama svečanom komemoracijom, a položeni su i vijenci izaslanstva HNS-a BiH kojeg je predvodio predsjednik Dragan Čović, te izaslanstva države Hrvatske, Počasnog bleiburškog voda, Hrvatskog križa, kao i Ministarstva obrane i OS BiH.

Na kraju programa pozvani su svi da prate portal grobljemira.info gdje će ubuduće biti dostupan rad općinskih povjerenstava na popisima žrtava, kao i ostale djelatnosti oko uređenja Groblja mira. ✍

POSJET OPĆINAMA ŠIROKI BRIJEG, LJUBUŠKI, GRUDE I ČITLUK U POVODU PODIZANJA KRIŽEVA NA GROBLJU MIRA NA BILIMA

Čitluk, 2. rujna 2020. (grobljemira.info) – Pothvatom spomen-područje Groblje mira na Bilima predviđeno je da se svakoj hrvatskoj žrtvi poginuloj ili nestaloj u Drugom svjetskom ratu i poraću podigne bijeli križ s pločom na kojoj će pisati njezini osnovni podatci. Popise žrtava Organizacijskom odboru dostavljaju općinska/županijska Povjerenstva za popis grobišta i žrtava Drugog svjetskog rata i poraća. Već se otpočelo s podizanjem križeva žrtvama iz općina koje su bile aktivne te su završile svoje popise.

Organizacijski odbor za gradnju Groblja mira, u kojem su članovi Odjela HNS-a za Drugi svjetski rat i poraća, članovi Udruge Mir International i članovi općinskih/županijskih povjerenstava za popis grobišta i žrtava, uz potporu HNS-a BiH gradi ovo spomen-područje

kao spomen na sva mjesta stradanja hrvatskog naroda, koja su simbolično prikazana na ovom mjestu crkvom posvećenoj sv. Josipu izgrađenoj po uzoru na starohrvatske crkve, središnjem križu po uzoru na Vukovarski križ te podignutim bijelim križevima za svaku žrtvu Drugog svjetskog rata i poraća.

Kamen temeljac za Groblje mira postavljen je 2013. i od tada svake godine u povodu Europskog dana sjećanja na žrtve totalitarnih režima upriliči se sv. misa zadušnica i komemoracija za sve žrtve Drugog svjetskog rata i poraća te Domovinskog rata. Iz godine u godinu vidljiv je napredak u gradnji ovog spomen-područja. Na ovogodišnjem obilježavanju, uz ranije postavljene križeve crkvenim osobama iz BiH, postavljeno je novih 738 križeva žrtava iz Odžaka i 164 križa žrtava iz Širokog Brijega. Također, grade se prilazni putovi i ostala infrastruktura, a sve prema projektu i planu Organizacijskog odbora.

U svrhu nastavka daljnjih radova Organizacijski odbor, u kojem djelatno sudjeluje vicepostulator pobijenih hercegovačkih franjevaca fra Miljenko Stojić, tijekom mjeseca kolovoza i početkom rujna posjetio je načelnike općina Široki Brijeg, Ljubuški, Grude i Čitluk te ih izvjestio o dosadašnjim radovima. Razgovaralo se i o nastavku suradnje s načelnicima općina, odnosno članovima povjerenstava na podizanju novih križeva. Također je u vremenu pred nama predviđen i posjet drugim općinama kako bi ih se potaknulo na nastavak rada na popisima žrtava. Sve informacije o tome bit će dostupne na portalu grobljemira.info. ✍

NA KOČERINU SLUŽENA SV. MISA ZADUŠNICA ZA POGINULE I NESTALE U SVIM RATOVIMA

Kočerin, 28. rujna 2020. (vrisak.info) – Kao što je već uobičajeno, na posljednju nedjelju u mjesecu rujnu na Kočerinu se slavi sv. misa zadušnica za poginule i nestale u svim ratovima. Tako se 27. rujna prisjećalo i molilo za nebrojene stradale u Prvome svjetskome ratu, 408 osoba stradalih u Drugome svjetskome ratu i poraću te 16 u Domovinskome ratu. Uz stradali vjerni puk molilo se i za ubijene fratre na Kočerinu fra Valentina Zovku i fra Andriju Topića, kao i za dvojicu fratara rodom iz župe fra Petra Sesara i fra Darinka Mikulića.

Misno slavlje predvodio je i temeljitu propovijed uputio fra Velimir Mandić, uz sumisništvo fra Ante Penave i asistenciju bogoslova fra Franje Markića. Pjevali su kočerinski framaši, premda je za ovu prigodu bila namjera nastupa klape Benedictus iz župe Humac. Oni su prije-

čeni bolešću morali otkazati nastup.

Nakon misnoga slavlja vjerni puk je zastao kraj ploče svim stradalima, pomolio se i upalio svijeće. ✍

JELA IZ KRUŠEVA PRIMJER JE LJUBAVI I VJERNOSTI BOGU

Kruševo, 4. listopada 2020. (cnak.ba) – U sklopu Jelinih dana u župi Kruševo na njezinu je grobu 4. listopada u Krivodolu slavljena sv. misa. Velik broj vjernika okupio se i prije nje na Jelinu grobu gdje su izmoljena dva otajstva krunice, a zatim su vjernici zajedno sa svećenicima i ministrantima krenuli u procesiji do oltara.

Misno slavlje predvodio je vicepostulator fra Miljenko Stojić, a sumisili su mjesni župnik don Ljubo Planinić i župnik župe Ploče-Tepčići don Ivan Turudić. Pjevale su i svirale djevojke iz župe.

Fra Miljenko je u propovijedi najprije rekao nekoliko činjenica o Jeli: »Pokušali su je silovati poturčeni pripadnici našega naroda, ali ona se oduprla. Znala je tko je i što je te do kraja ostala vjerna toj istini. I bio je to njihov poraz, a mislili su zabilježiti još jednu zlu pobjedu.« Nakon toga se dotakao našega doba. »Danas su naizgled vremena drukčija, ali samo naizgled. Nedavno je u našim krajevima bjesnio rat, te su ponovno neki činili što su prije činili Turci. Ali oduprli smo se, bili smo vjerni nasljednici mučenice Jele. No, borba još nije gotova. Ne zbog toga što bi se opet mogli ponoviti slični događaji, nego zbog toga što živimo u uljudbi utemeljenoj na laži i na zlu. To je trenutačna uljudba Zapada. Stvorilo ga je kršćanstvo, ali se on odmetnuo od njega kao prvi ljudi od Boga u zemaljskom raju.« Nastavio je da današnji Zapad ne može shvatiti što je to velikoga Jela učinila. Zavladao je liberalno razmišljanje s glavnim načelom slobodnoga života i slobodne volje. Plod Zapada bio je i komunizam iz kojega smo, hvala Bogu, izišli zahvaljujući osobama poput Jele koje su radije dale svoj život nego mu se priklonili. Liberalizam i komunizam iste su medalje, samo drugo naličje. Iskovane su u istoj radionici s namjerom pokoriti čitav svijet. Spominjući se vremena jugokomunizma

naglasio je sljedeće. »Dobro se sjećamo žena u crnom i krunica u njihovim rukama. Možda kao djeca nismo razumjeli o čemu je riječ, ali smo poslije i te kako razumjeli. Zbog toga smo ih cijenili i ostali im vječno zahvalni. Nije stoga čudno da je Bog progovorio u našoj sredini. Krv 66 franjevaca, 14 biskupijskih svećenika, jedne časne sestre franjevke, krv sveukupno 235 crkvenih osoba iz Herceg Bosne, BiH, krv mučenice Jele i tolikih članova vjernog puka Božjega nije mogla ostati bez odgovora. Postali smo znak nade u ovom nemirnom svijetu. Nešto poput židovskog naroda iz Staroga zavjeta.« U zaključku je rekao da je mučenica Jela cijnila duhovna bogatstva znajući da će jedino s njima jednoga dana doći pred svoга Gospodina. Sve ostalo je prolaznost. Ne slušajmo one koji govore da Jela danas više nema, da nam je tako teško pa moramo sreću tražiti u nekim drugim krajevima. To je zao zov, odbacimo ga i radije poslušajmo svoju dubinu kako bismo i sami bili nova Jela. Ovaj događaj danas je naša povijest, naša vjera, naša pobjeda.

Župnik don Ljubo zahvalio je na kraju sv. mise svima koji su pripomogli da se ovako lijepo organiziraju Jelini dani. Na taj način ne zaboravlja se žrtva naše Jele, a time i žrtva svih naših djevojaka koje su dale svoj život za Boga i svoju katoličku vjeru. ✍

ODRŽAN XII. SIMPOZIJ STOPAMA POBIJENIH

Široki Brijeg, 18. listopada 2020. (Ivana Karačić) – U nedjelju 18. listopada na Širokom je Brijegu održan XII. simpozij Stopama pobijenih. Priređuje ga Vicepostulatora postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subračé« na čelu s fra Miljenkom Stojićem. Svrha mu je osvjetljavanje jugokomunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca i mnoštva puka Božjega te povijesnih okolnosti u kojima se sve dogodilo.

Program je započeo sv. misom u samostanskoj crkvi koju je, uz vicepostulatora fra Miljenka Stojića i don Peru Brajko, predslavio fra Ante Bekavac, profesor na Katedri moralne teologije pri KBF-u u Zagrebu. Pjevao je veliki župni zbor pod ravnanjem s. Mire Majić, a čitanja i moli-

tvu vjernika predvodili su članovi Trećeg reda Sv. Franje, na čelu s fra Danom Karačićem.

Fra Ante je u svojoj propovijedi naglasio sljedeće: »U našim srcima pobijeni hercegovački franjevci mučenici su za Krista i svjedočanstvo evanđelja. Molimo da ih Crkva Božja takvima prepozna. Stoga je važno otkrivanje istine. Važno je čuvanje sjećanja i slavlje vjere koja nam i danas svijetli iz njihovih života ugašenih mržnjom nevjere jugokomunističkih zločinaca. Ne, ne smijemo i ne ćemo šutjeti tražeći istinu i pravdu, ne ćemo prestati moliti da Gospodin udijeli milost pokajanja i osude ovog strašnog zločina te one ideologije koja je učinila toliko zla, nasilja, zločina, toliko pogaženog ljudskog dostojanstva,

pogaženih temeljnih ljudskih prava i slobode vjerovanja, slobode savjesti, tako da se i dandanas osjeća zadah te truleži propale ideologije. Ne može se tvrditi da se to nije dogodilo ili da su oni bili legitimna vojna meta i, eto, u ratu se svašta događa pa i to. Postoje svjedočanstva, ali postoje i nasilne šutnje, nijekanje, iskrivljivanje činjenica. Postoje lažna i zlonamjerna tumačenja koja na dvostruk način gaze dostojanstvo prešućivanjem istine i nijekanjem zločina. Postoji nasilje nad objektivnim činjenicama i događajima. Iz bezdana neljudskosti dolaze glasovi opravdanja i nijekanja ovog strašnog zločina koji je pogodio franjevačku zajednicu u Hercegovini u razdoblju 1942. – 1945. I danas se može čuti prigovor s najviših razina da se stalno bavimo prošlošću. Ne, bavimo se ljudskim dostojanstvom i traženjem istine o onima koji su nasilno, zločinački, nedužno pobijeni. Tamo gdje se zaboravlja prošlost, sadašnjost je beznačajna jer se bojimo istine i odgovornosti, a budućnost je prigoda da se opet ponove isti zločini u ime ideologije.«

Nakon sv. mise sudionici simpozija premjestili su se u samostansku dvoranu gdje su održana tri predavanja. Nazočio im je lijep broj posjetitelja.

Najprije je govorio povjesničar mr. don Pero Brajko o svjedocima vjere u Vrhbosanskoj nadbiskupiji tijekom Drugog svjetskog rata i komunističke Jugoslavije: »Vrhbosanska nadbiskupija imala je tijekom Drugog svjetskog rata i poratnog razdoblja 39 mučenika: 28 biskupijskih svećenika, 6 bogoslova i 5 sjemeništara, te 57 mučenika u Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj i 5 mučenika Družbe Kćeri Božje Ljubavi, poznatije kao Drinske mučenice, koje su 24. rujna 2011. proglašene blaženicama pod sv. misom u dvorani Zetra u Sarajevu. Franjevačka provincija Bosna Srebrena ostala je bez 57 članova svoje redovničke zajednice u razdoblju 1941. – 1945. i to: 39 svećenika, jednoga redovnika koji nije bio svećenik, devet studenata Franjevačke bogoslovije u Sarajevu i osam đaka Franjevačke klasične gimnazije u Visokom. Provincija je tako samo u 1944. ostala bez 12 svećenika. Način smrti članova ove redovničke zajednice bio je različit. Utvrđeno je ubojstvo 41 člana: 24 svećenika, 8 studenata, 8 učenika i 1-oga brata laika. Deset je svećenika umrlo od zaraze pjejavim tifusom prigodom pohoda bolesnicima, a 6 svećenika i 1 bogoslov vode se kao nestali na kraju Drugoga svjetskoga rata. Najviše članova ove redovničke zajednice stradalo je u zadnjoj godini Drugog svjetskog rata 1945.: od 57 stradalih, 38 je poginulo 1945., od 24 ubijena svećenika 14 je ubijeno također 1945., a i ona 6-orica nestalih svećenika i 1 bogoslov pouzdano se može vjerovati da su stradali baš na kraju rata ili nešto kasnije.«

Publicist Mate Kovačević govorio je na temu »Fra Radoslav Glavaš i Mile Budak – dvije književne sudbine«. U svom predavanju istaknuo je sljedeće. »Dva velika hrvatska pera – nezaobilazni pripovjedač, genijalni

romanopisac i hrvatski mučenik Mile Budak, bez kojeg je nezamisliva povijest hrvatske književnosti 20. stoljeća, kritičarski odgovor pronašao je u napisima dr. fra Andrije Radoslava Glavaša, najagilnijeg, najbistrijeg i najboljeg književnog kritičara u razdoblju 1930. – 1945. Glavaš je svoju kritiku temeljio na vrijednosnim estetskim načelima, a hrvatsku je književnost gledao i kao izraz umjetničke duše hrvatskoga naroda, upravo ono što je netendenciozno tkao književnik Mile Budak u svojim proznim djelima, ispisavši tako jedne od najljepših stranica hrvatske proze. Tu je prozu, ne bez uočavanja pojedinih slabosti, vrhunski prepoznavao A. R. Buerov, odnosno Radoslav Glavaš. Premda im je bio različit životni put, mučenička ih je smrt, naravno uz izvanredna književna ostvarenja, povezala u zajedničku hrvatsku žrtvu iz koje će, kako je proročki i za pobijene širokobriješke fratre pisao Glavaš, biti prinos više u žrtvama hrvatskoga naroda za životnu opstojnost i državnu nezavisnost pa će iz "grobišta poklanih franjevaca na Širokom Brijegu biti trajan narodni spomenik i ujedno divna žrtva za vjeru i narod." Jednako tako i iz smaknutih velikana hrvatskoga pera Mile Budaka i Radoslava Glavaša!«

Treće predavanje, na temu »Mučeništvo kao znak nasljedovanja Isusa Krista«, održao je dr. fra Ante Bekavac. »Temeljno pitanje jest na čemu se zasniva mučeništvo? Odgovor na njega kaže da se ono zasniva na Isusovoj smrti, na njegovoj žrtvi najviše ljubavi, izvršenoj na križu da bismo mi imali život. Krist je trpeći sluga koji je dao samoga sebe kao otkupninu za mnoge. U tom smislu teologija mučeništva ili teologija križa pruža dublji smisao kršćanskom trpljenju i smrti koji se zrcale u slici Isusa Krista savršenog uzora svakog nedužnog i nevinog trpljenja. Upravo iz razumijevanja Kristova života možemo reći da je mučenik onaj koji slijedi Gospodina sve do kraja, slobodno prihvaćajući da umre za spas svijeta, u najvećem dokazu vjere i ljubavi. Tek u ovom kontekstu postaje i razumljivo zašto za pobijene hercegovačke franjevece u razdoblju 1942. – 1945. držimo da su mučenici, iako doduše joj nisu službeno takvima proglašeni. To ne umanjuje njihovu žrtvu koju su prinijeli ponajprije kao sluge i učenici Isusa Krista.

Povijest Crkve duboko je obilježena mučeništvom zbog vjernosti Kristu, a to osobito vidimo u pojedinim mjesnim Crkvama ili redovničkim zajednicama. Mučenici na najsazetiji način izražavaju temeljno značenje smisla trpljenja i patnje. Dok trpe u svom tijelu, oni se suobličuju Kristu patniku koji je svoj život položio za sve ljude. Iz toga temeljnog događaja križa Kristova postaje sasvim razvidno da mučenici ne žive sebi već Kristu spasitelju i otkupitelju.«

Zbog pošasti korona virusa posjetitelja je bilo nešto manje nego uobičajeno, ali su svi otišli kući zadovoljni onim što su čuli. Nakon simpozija nastavljeno je druženje u klausturu samostana. ✍

ŽRTVAMA PALIMA ZA SLOBODU ŽUPLJANI ŽUPE ČERIN ODALI ZASLUŽENU POČAST

Čerin, 26. listopada 2020. (citluk.ba) – Župljani župe Čerin 25. listopada na dostojanstven su način odali počast žrtvama iz svoje župe te ih se sa zahvalnošću prisjetili prilikom programa kod spomen obilježja i tijekom sv. mise u župnoj crkvi sv. Stjepana Prvomučenika. Zbog toga su otkazane bile sve sv. mise u područnim crkvama.

Kod spomen obilježja poginulima u Prvom svjetskom, Drugom svjetskom, poraću i Domovinskom ratu počast su polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća odali predstavnici Općine Čitluk, udruga proisteklih iz Domovinskog rata te predstavnici mjesne zajednice Čerin, kao i Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća na području općine Čitluk. Skrušenu molitvu nakon polaganja vijenaca predvodio je fra Hrvoje Miletić, župnik župe Čerin, dok je sv. misno slavlje predvodio fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva hercegovačkih franjevaca.

U svojoj propovijedi fra Miljenko je kazao kako je hrvatska povijest prepuna primjera mučeništva i mučenika, trpljenja velikih nevolja te kao primjer naveo sv. Ivana Kapistrana, jednog od najglasovitijih propovjednika svoga vremena, i bl. kraljicu Katarinu Kosaču Kotromanić, posljednju hercegobosansku kraljicu. Također, u uvodnom dijelu propovijedi osvrnuo se na poziv sv. pape Ivana Pavla II. koji je pozvao na popisivanje svih mučenika i mu-

čeništava. »Ova naša župa Čerin, koja i nije tako velika, dobro zna što su to nevolje koje te pogode kada unatoč povijesnim prilikama ostaneš onaj koji jesi. Oduprla se u vremenu Turaka, oduprla se u Prvom svjetskom ratu, oduprla se u Drugom svjetskom i Domovinskom ratu. Pritom je samo u ovim dvama zadnjim ratovima stradalo oko 500 njezinih članova. Nismo se bojali njihove žrtve početi popisivati još u ono nesretno jugokomunističko vrijeme, oni su bili i ostali naši. Naši su bili i oni koje su posebno progonili svo to nesretno vrijeme. Cijenili smo ih jer smo držali da izriču ono što i sami nosimo u dnu svoga srca. Pohvalno je da smo se ovako ponijeli prema članovima svoje župne zajednice«, kazao je fra Miljenko Stojić. U nastavku svoje propovijedi fra Miljenko se osvrnuo na neke od postupaka za proglašenje mučenicima uz tvrdnju da su neki već završeni, kao što je to u slučaju Drinskih mučenika, ili se na njima predano radi, kao što je to slučaj s pobijenim hercegovačkim franjevcima. Govoreći o postupcima za proglašenje crkvenih osoba mučenicima, kazao je kako postoji mogućnost za proglašenje mučenicima i članova puka Božjega iz župnih zajednica, jer neki kandidati to zacijelo zaslužuju. »Dok o svemu ovome razmišljamo, dok tražimo svoj put, ne bismo se smjeli razočarati. Istina je da imamo mnogo poteškoća u našim životima, na našem putu. Mnogi su naši dali život za ideale, a danas to nekima kao da nije bitno. Oni bi htjeli nešto drugo. Oni bi htjeli život bez odgovornosti, kruha bez znoja i zbog toga će završiti kao gubitnici, zajedno s njima i mi budemo li se dali zavesti i razočarano poći tražiti neko drugo podneblje i neku drugu sreću od ove koju imamo. Još je važno i pitanje života. Ne bude li djece u našem narodu svi ovi naši mrtvi past će u zaborav, kao što su pali mnogi narodi... Neka nam ovaj današnji dan, ovaj spomen na pale za našu slobodu rasvijetli buduće korake. Osnažimo se vjerom u svoga Boga i njome pobjeđujemo sve svoje životne poteškoće«, poručio je na kraju propovijedi fra Miljenko Stojić. ✍

TAMO GDJE MRTVI MIROM OŽIVLJUJU ŽIVE

Široki Brijeg, 2. studenoga 2020. (Ivana Karačić) – U novom broju *Katoličkog tjednika*, od 1. studenoga, izašao je članak o Groblju mira na Bilima. Sugovornici u članku bili su fra Miljenko Stojić, povjerenik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij te vicepostulator postupka

mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača, Ilija Ile Vrljić, predsjednik Udruge Mir internacional i predsjednik Organizacijskog odbora za izgradnju Groblja mira, Anita Martinac, voditeljica administrativnog ureda i Središta HSK za istraživanje posljedica totalitarizama u BiH. Uz

njih su bili i Jelena Ćorić, voditeljica informativnog ureda i Drago Bošnjak koji nadgleda radove i brine za grobljanski prostor.

Namisa Groblja mira na Bilima proistekla je iz rada Vicepostulature na čelu s fra Miljenkom Stojićem. »Tražili smo posmrtno ostatke naših

frataru i uvijek kad bismo ih pronašli negdje, pitao sam se: A što s civilima? I onda smo jednom prilikom razgovarali o masovnim grobnicama na području Širokog Brijega te sam pitao tada jednoga profesora prava postoji li neki zakon po kojemu bismo mogli početi iskapati civile. Rekao je kako trenutno ne zna ali će se javiti, što je i učinio za dva-tri dana. Tada mi je saopćio da postoji jedan zakon o uređivanju grobišta na području neke općine i onda smo krenuli putem toga zakona te 2009. prvi put ustanovili jedno povjerenstvo, dotično na području općine Široki Brijeg, nazvano Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća. Nakon toga su se ovakva povjerenstva pokrenula i u drugim općinama, sad ih je ukupno devet. »Kada su se povjerenstva umnožila, sastali smo se i napravili jedno koordinacijsko tijelo. Uvidjeli smo ubrzo kako bi se trebalo krenuti korak dalje te smo uputili dopis HNS-u BiH sa zamolbom da ustanove jedan odjel. Izišli su nam u susret i ustanovljen je Odjel za Drugi svjetski rat i poraće. Kroz sve ovo, budući da smo pronalazili mnoge civile i druge pobijene, morali smo razmišljati gdje s njima te se tako rodila ideja Groblje mira.«

Ilija Ile Vrljić govorio je o tijeku izgradnje. Mjesto Bile izabrali

su zbog prostranosti a i povijesnog značaja, tu su se vodile mnoge bitke tijekom Mostarske operacije. Godine 2015. krenula je izgradnja infrastrukture, 2016. izgrađena je crkva koju je tadašnji biskup Ratko Perić posvetio sv. Josipu Radniku, kosturnica je završena 2017. i tada su bili prvi ukopi žrtava koje su pronađene u masovnim grobnicama. Groblje je organizirano u četiri polja: A, B, C i D, a križevi su poredani ukrug tako da su okrenuti prema središnjem križu. Središnji križ je postavljen kao replika Vukovarskog križa koji predstavlja stradanja u posljednjem ratu. Darovao ga je grad Vukovar.

Anita Martinac osvrnula se na društveni odjek Groblja mira: »Uvijek napominjem da je važna kultura

sjećanja, važno je buditi svijest ljudi i ovo je jedan način dostojanstvene borbe za istinu. Nažalost, totalitarni komunistički režim je godinama stvarao krivu sliku, odgojeni su naraštaji i naraštaji koji su rasli uz krivu predodžbu. Bez prevelike priče – završavanjem popisa pobijenih koje radimo, jasnim predočenjem svakog imena i prezimena s godinama rođenja i stradanja, dat će se jednu potpuno drugu sliku. Činjenica je da je mnogo više žrtava koje su nastradale nakon Drugog svjetskog rata negoli tijekom njega.«

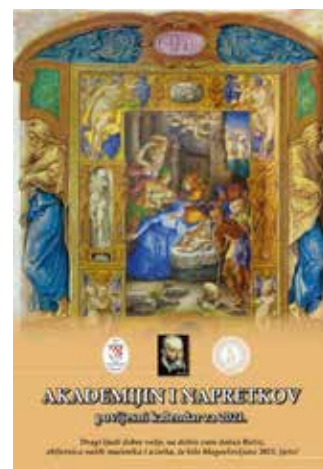
Groblje mira je područje gdje su neki prvi put našli dostojanstveno mjesto da mogu zapaliti svijeću za svoje pokojne, jer kada se prođe kroz polja križeva i vidi godinu 1945. shvati se da je uglavnom riječ o nestalim osobama. Na žalost, još uvijek ta mjesta stradanja, odnosno grobišta nisu sva otvorena nego vrlo mali broj njih, a pretpostavlja se da ih je ukupno oko 1.700 s 10 pa na tisuće stradalih u takvim jamama, grobnicama, rudnicima...

Kipar Ilija Skočibušić priprema kip Pietà jer znamo da su i ove žrtve primljene u krilo Božje, baš kao što na tom kipu Gospa prima u krilo mrtvog Isusa. Stajat će vani kraj jarbola sa zastavama i tu će se najlakše moći zapaliti svijeća za pobijene i pomoliti za njih. ✍

NAPRETKOV POVIJESNI KALENDAR ZA 2021.

Mostar, 15. studenoga 2020. (hkd-napredak-mostar.ba) – Kalendar HKD Napredak, Mostar, za 2021. posvećen je devedeset i trojici hercegovačkih franjevačkih uznika 1945. – 1986., također s uništivom biskupijskih svećenika, časnih sestara, uzornih katolika i prepoznatljivih Hrvata u Hercegovini kojima su mrzitelji katoličke vjere uništavali mladost. Mučeništvo i uništvo hercegovačkih franjevaca, osuđenih na preko 349 godina tamnice zajedno s preko 1.700 katolika, potvrđuje, a to kažu i naši suvremenici, da su gram radosti u jugokomunističkom jednonumlju morali plaćati tijelom i dušom.

Ti mučenici okićeni su minijaturama hrvatskoga redovnika i svećenika Julija Jurja Klovića (1498., + 3. siječnja 1578.). U Italiji se družio s najistaknutijim umjetnicima i humanistima: Michelangelom, Vasarijem, El Grecom i drugim velikanima. Klovićev Časoslov Farnese stoljećima zaokuplja pozornost te izaziva udivljenje pučanstva. Nazivaju ga Sikstinskom kapelom džepnoga formata, dok njegova tvorca Jurja Klovića nazivaju Michelangelom minijature. Na stranicama ovogodiš-

njeg Akademijina i Napretkova kalendara Klovićev rad promatračima postaje *Biblia pauperum* kojom on evangelizira gledatelje izdvojenih jedinstvenih slika s evandeoskim porukama. ✍

SAČINJEN POPIS S PODATCIMA O 1.562 ŽRTVE IZ DRUGOG SVJETSKOGA RATA I PORAĆA S PODRUČJA OPĆINE ČITLUK

Čitluk, 26. studenoga 2020. (brottnjo.info) – Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća na području općine Čitluk donijelo je odluku o objavljivanju popisa s podacima o 1.562 žrtve iz Drugog svj. rata i poraća. Učinjeno je to na sjednici koju je 26. studenoga sazvao Slaven Markota, pročelnik Povjerenstva. Također joj je kao član Povjerenstva nazočio i fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. Inače od samog utemeljenja jedna od glavnih zadaća Povjerenstva bila je prikupiti podatke o nastradalima s područja općine Čitluk i mjestima stradanja kako bi se žrtvama mogla odati zaslužena počast.

Projektom Memorijalnog Groblja mira – Bile predviđeno je da se svakoj hrvatskoj žrtvi podigne bijeli križ, neovisno o tome gdje je osoba ubijena, nestala ili gdje je pokopana. U sveobuhvatnim planovima za izgradnju Groblja mira određeno je polje posvećeno žrtvama s područja općine Čitluk. Kroz rad Povjerenstva prikupljeni su podatci o ukupno 1.562 žrtve. Prilikom sačinjavanja popisa u obzir su uzeti i podatci koji su zabilježeni u broćanskim župama te drugim dostupnim vjerodostojnim izvorima.

Odluka o objavljivanju popisa donesena je kako bi svi prikupljeni podatci bili dostupni broćanskoj javnosti. Samim time otvara se mogućnost i za prijavu do sada nezabilježenih žrtava, kao i za možebitne izmjene i nadopune prikupljenih podataka. S tim u svezi cjelokupna javnost,

uz objavu popisa na službenoj internetskoj stranici Općine Čitluk, bit će obaviještena putem informativnog letka koji će se moći dobiti u svim župama na području općine Čitluk. Dio informativnog letka je i uputa o uplati za postavljanje križa na Groblju mira za članove broćanskih obitelji. Novčani iznos za podizanje jednoga križa je 100 eura ili 200 KM.

Iz Povjerenstva su objasnili kako je u slučaju pronalaska netočno navedenog podatka potrebno kontaktirati predsjednika mjesne zajednice koji će nakon toga obavijestiti članove Povjerenstva ili se za izmjenu obratiti izravno članovima Povjerenstva. »Postoji mogućnost da je neka žrtva izostavljena s popisa i to je potrebno ispraviti. Objavljeni popis obnavljat će se po prijemu novih ispravaka i tako ćemo imati vjerodostojne podatke. Molimo samo da nam ih što prije dostavite«, rekao je Slaven Markota, pročelnik Povjerenstva. ✍

OBJELODANJENO DJELO »MUČENICI, EVO GOSPE«

Široki Brijeg, 11. prosinca 2020. (Kristina Raguž) – Katolički duhovni centar u Sukruću u Crnoj Gori nedavno je objelodanio ep »Mučenici, evo Gospe«. Djelo je to fra Frane Dušaja, zauzetog franjevca i svećenika. Uvod je napisao fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«.

Ep govori o pobijenim hercegovačkim fratrima. Njime je Dušaj završio zamišljenu trilogiju. Prva knjiga govori o fra Zefu Leonardu Tagaju iz Traboina u Crnoj Gori. Druga knjiga govori o fra Antonu Harapiju iz Skadra u Albaniji, kojega su osudili te tajno pogubili i pokopali. Sva tri djela opisuju komunističke zločine i njihovu mržnju prema vjeri.

U djelu »Mučenici, evo Gospe« Dušaj opisuje dolazak jugokomunista na Široki Brijeg i njihove zločine protiv fratara koji su se tu nalazili. Oni su zajedno s Franjevačkom klasičnom gimnazijom tvorili središte kulture i znanja, bili pravi učitelji i profesori. S tim ugledom i svojom vjerom postali su trn u oku jugokomunističkom režimu koji ih se htio riješiti pošto-poto. Pod sloganom bratstva i jedinstva života je lišeno 66 hercegovačkih franjevac i mnoštvo puka Božjega.

Čitatelje kroz ep vodi orao, simbol albanskoga naroda. Orao leti da upozori fratre na Širokom Brijegu, a uz njega su i orlovi Hercegovine. Prati ih duh gubijskog vuka kojega šalje sveti Franjo Asiški. Nakon svih loših dana i patnje naroda, nakon mnogih molitava i prolivenih suza, dolazi Gospa u Međugorje i narod se opet uzdiže, postaje slobodan i sretan. Kako Dušaj reče: »Ubili su nam fratre, ali su nam učinili uslugu: dali su nam mučenike!« ✍

LEGITIMAN VOJNI CILJ ILI ŽRTVE ZLOČINA?

Široki Brijeg, 22. prosinca 2020. (Kristina Raguž) – Povjesničar prof. dr. Ivica Šarac nedavno je objavio članak nastao na temelju izlaganja na XI. simpoziju Stopama pobijenih, koji je održan u listopadu 2019. na Širokome Brijegu. Naslov mu je »Legitiman vojni cilj ili žrtve zločina«, a izišao je u *Humu*, časopisu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Članak se bavi izjavom dr. Ive Josipovića, bivšeg predsjednika države Hrvatske, koji je u riječkom *Novom listu* izjavio: »Povijesne istine radi, fratri sa Širokog Brijega podupirali su ustaše, kako to i danas čine neki njihovi nasljednici. Kada su partizani dolazili na Široki Brijeg, pružili su im vrlo snažan oružani otpor i uključivanjem u ratna djelovanja bili su legitiman cilj vojnih djelovanja.«

Profesor Šarac u članku iznosi činjenice na kojima je Ivo Josipović temeljio ovu svoju izjavu i pobija ih jednu po jednu. Tako on kaže da se Josipović poziva na studiju dr. Nikole Anića, bivšega partizana i sudionika borbi za Široki Brijeg, u čijem djelu nema nikakvih dokumenata koji bi potvrdili sudjelovanje franjevacu u borbi za Široki Brijeg. Navedeni su samo dijelovi izjava tadašnjih političkih komesara Fabijana Trge i Milana Rake, koji su također sudjelovali u širokobriješkim borbama. Profesor Šarac ističe: »Za završni argument Josipović se poziva na izjave svjedoka (i to samo partizanskih!) i tek time ulijeće na sklizak teren jer su sami partizani, sudionici borbi na Širokom Brijegu, o tomu davali vrlo proturječne informacije. Neki su bivši partizani doista pričali i uvjerali javnost da su vlastitim očima gledali naoružane franjevce u habitima, no pitanje je koga su oni stvarno vidjeli u toj ulozi, ako u međuvremenu imamo i takva svjedočanstva, i to opet od bivših partizana, koja govore o manipulaciji s njihove strane na način da je neke od njih "zapala" uloga obući franjevački habit i s puškomitraljezom u rukama "glumiti" naoružana franjevca. A što ćemo s onim partizanima čija se svjedočanstva ne podudaraju s izjavama "Josipovićevih svjedoka"! Što ćemo, primjerice, s izjavom Rafaela Radovića, bivšega pripadnika 11. dalmatinske brigade, koji je u svome poslijeratnome svjedočenju opisao trenutak kada jedan oficir Ozne nakon okončanja borbi ubija jednog franjevca (s kojim je prethodno razgovarao) pred zgradom gimnazije? Ili, što ćemo s izjavom Ćire Botića, bivšega pripadnika 12. dalmatinske brigade, koji je tvrdio kako je partizanima na Širokome Brijegu rečeno doslovno ovako: "Imate odriježene ruke, radite što hoćete. Ubijajte, palite, pljačkajte..." Što ćemo

s dokumentima postrojbi koje su napadale Široki Brijeg i u kojima nema ni naznake da su fratri pucali na njih, polijevali ih vrelin uljem...« Dalje nastavlja. »Pregledao sam Operacijski dnevnik (tako u izv., nap. aut.) Štaba Osmoga korpusa i izvješća svih štabova (za ovu temu) najvažnijih partizanskih formacija iz sastava Osmoga korpusa (26. dalmatinske divizije i 11. brigade). U njima se nigdje, ni u jednome od brojnih dokumenata, ne spominje bilo kakav način sudjelovanja franjevacu u oružanome sukobu. U Vojnome arhivu u Beogradu pohranjen je za ovu temu možda najvažniji dokument. Riječ je o izvješću jednoga od bataljuna (iz sastava 11. brigade) koji je 7. veljače svladao otpor protivničkih vojnih snaga i ušao u samostanske prostorije. U tome se izvješću navodi točno vrijeme ulaska ovoga bataljuna u samostan, broj poginulih i ranjenih partizana, broj ubijenih i zarobljenih pripadnika protivničkih snaga, navedeni su i precizni podatci o zaplijenjenome oružju i municiji, no nigdje se, ni u jednome detalju ne spominju naoružani franjevci ili "klerici" kao sudionici borbe. Ako je pobrojan čak i zaplijenjeni materijal, teško je zamisliti da bi se jedan takav krupan događaj, kao što bi bila borba s naoružanim redovnicima, izostavio u jednome ovakvom izvješću!«

Na kraju članka prof. Šarac zaključuje: »Sva gore nanizana retorička pitanja sugeriraju da bi se dvojba s početka ovoga priloga nužno trebala preformulirati u pitanje, tako da bi, usklađena s profesijom dr. Josipovića, sada glasila: "Je li ratni zločin nad širokobriješkim franjevcima otišao u zastaru ili je još uvijek utuživ?" Budući da je Josipović u međuvremenu u javnosti ponovio tvrdnju da su širokobriješki franjevci zbog sudjelovanja u oružanome sukobu bili legitiman vojni cilj, držim da je krajnje vrijeme da uprava Hercegovačke franjevačke provincije sudskim putem zatraži od prof. dr. Ive Josipovića da napokon iznese konkretne dokaze.« ✍

JUGOSLAVENSKA HISTORIOGRAFIJA JE TOTALITARNA HISTORIOGRAFIJA

Široki Brijeg, 30. prosinca 2020. (Lucijana Kožul) – U *Obnovi*, časopisu za kulturu, društvo i politiku, objavljen je razgovor s dr. sc. Vladimirom Šumanovićem. U njemu se govori o komunizmu, sadašnjim temeljima države Hrvatske te o izjavi Ive Josipovića da su franjevci u Drugom svjetskom ratu bili »legitiman vojni cilj«.

Šumanovića inače pamtimo i po dvama važnim člancima o pobijenim hercegovačkim franjevcima. To su: »Pitanje autentičnosti izvješća 26. dalmatinske divizije 8. dalmatinskom korpusu od 16. veljače 1945. o zauzimanju Širokoga Brijega« i »Pitanje autentičnosti izvješća 8. dalmatinskog korpusa Generalštabu Jugoslavenske armije od 25. veljače 1945. o Mostarskoj operaciji«.

U razgovoru mu je postavljeno i pitanje o njegovu gostovanju u Bujici 3. svibnja 2019. »Govoreći o ubojstvima franjevaca u Širokom Brijegu, postavili ste tezu da je to bio Bleiburg prije Bleiburga. Povod takvu promišljanju je teza bivšega predsjednika Ive Josipovića o franjevcima kao "legitimnom vojnom cilju" koju je preuzeo od Tita. Je li pozadina izjave u današnjem kontekstu gospodina Josipovića zapravo zaštita zločina koje su počinili hrvatski partizani i koji je razlog tomu da istaknuti pripadnici akademske zajednice, poput profesora Anića, u svojem znanstvenom radu plasiraju teze iz službene povijesti druge Jugoslavije?«

»U odgovoru na ovo pitanje počeo bih od kraja. Po mojem sudu, pogrešno je hrvatsku akademsku zajednicu promatrati odvojeno od jugoslavenske historiografije, a jugoslavensku historiografiju, odnosno njezine istaknute pripadnike, poput Nikole Anića, od totalitarnih značajki "druge Jugoslavije", budući da su to u svojoj osnovi međusobno pove-

zani fenomeni. Naime, Nikola Anić kojega Vi spominjete, a na kojega se u svojim osvrtima na temu stradanja širokobrijeških franjevaca pozivao i bivši predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, nedvojbeno ujedinjuje sve tri spomenute dimenzije. On je kao istaknuti pripadnik partizanskoga pokreta bio sudionik bitke za Široki Brijeg, tijekom koje se dogodio spomenuti ratni zločin kojega bivši predsjednik pokušava opravdati vrlo "tankim" argumentima. Također, Anić je bio jedan od vodećih jugoslavenskih povjesničara, što samo po sebi govori o jugoslavenskoj historiografiji. Pri razmatranju načina na koji je funkcionirala historiografija socijalističke Jugoslavije, nužno je razumjeti da su predmet zanimanja njezinih najistaknutijih pojedinaca bili upravo događaji iz bliske prošlosti čiji su upravo oni bili glavni akteri. Usporedbe radi, to bi bilo otprilike kao da studenti sami sebe ocjenjuju ili da timovi političara koji su se kandidirali za istaknute državne pozicije sami, bez nadzora ostalih državnih tijela, prebrojavaju glasove. Problem današnjega društva u suvremenoj Hrvatskoj, a time i današnje historiografije, jest upravo činjenica da je navedena karakteristika bivše države ujedno i značajka

današnje. Ključni razlog toga leži u tome što nije došlo do "diskontinuiteta elita", nego je intelektualna elita bivše države postala intelektualna elita današnje Hrvatske, ali i ostalih država nastalih raspadom Jugoslavije. Zato se Nikolu Anića i njegov historiografski opus u samostalnoj Hrvatskoj treba promatrati kao dio procesa konsolidacije bivših komunističkih elita u suvremenom demokratskom društvu koji je prisutan u svim državama bivše Jugoslavije«, odgovorio je Šumanović.

Na temu o lustraciji u hrvatskome društvu Šumanović je naglasio da lustracija ima smisla i da je to »naša obveza prema prošlim naraštajima, a još više budućim.

Ako se, s obzirom na protok vremena od uspostave demokratskoga poretka u Hrvatskoj, i može razumno ocijeniti da uklanjanje zatečenih kadrova iz komunističkoga sustava (kao standardna mjera lustracije tranzicijskih postkomunističkih sustava) nije doslovno provedivo i da je cijela stvar u pogledu personalnog "čišćenja" zakašnjela, nije kasno za raščišćavanje s "vrijednostima" i simbolima komunističkoga sustava, jednostavno sa suočavanjem s prošlošću totalitarnoga sustava i njegovim zločinima.« ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XIV., 1 (26),
Široki Brijeg, 2021., siječanj – srpanj, 2021.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilu izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;

Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

U ovom razdoblju nestabilnosti mi stabilno izlazimo s ovim našim glasilom. A i kako bismo drukčije! Vremena mogu biti ovakva i onakva, nama je ići u pravome smjeru. Jedino u ovome vremenu stvarne ili nestvarne pošasti mrvicu manje odlazimo na drugu stranu granice. Na snazi su raznorazne mjere i ne smijemo ih kršiti. Ali ih smijemo neprestano propitkivati, ne dati da nas prevare i učine nas bićima drugoga ili nekoga tamo reda. A nije da ih nema koji to žele. Zlo se opasno razmahalo u svijetu. Misli da je kucnuo njegov čas. Da ne bi!

Naši pobijeni fratri, naše nevino pobijene žrtve uče nas da se zlu najbolje oduprijeti dobrim: molitvom, razmišljanjem, djelovanjem... Ono ništa ne može pred tim. Nemoćno je u svojoj rugobi. Na taj način pobijedimo i ovo vrijeme. Život je naš, a poraz je njihov.

Prisjetimo se svega ovoga dok razmišljamo o društvu s obiju strana granice. Snage totalitarnoga jugoslavenskoga režima ponovno bi da nam kroje kapu. Kao i prije, zanose se svojim otrovnim i pogubnim maglama. To je čak i Europa, ovakva kakva je, priznala pa je komunizam stavila uz bok nacionalsocijalizma i fašizma kao suvremene totalitarizme čije bi nasljeđe trebalo neizostavno odbaciti. Znamo da to kod nas trenutačno nije slučaj. Ništa čudno. Dali smo glas onima koji s tim poraženim i prokazanima snagama tikve sade pa smo tu gdje jesmo. Odbacuju se zaslužni za hrvatsku slobodu, a veličaju odnarođene ličnosti. Da ne idemo

daleko, pogledajmo sve to na primjeru časnoga biskupa don Mile Bogovića. Otišao je u zasluženu mirovinu, ali mu društvo ne odade priznanje za njegov ustrajan i plodonosan rad. Žele ga jednostavno gurnuti u zaborav. Tako su se odnosili prema njemu i dok je bio na bolesničkoj postelji. Komercijalni mediji o njemu šute, što se nekako može i razumjeti, ali šute i oni javni što se nikako ne može razumjeti. Propuštaju ispuniti zadaću zbog koje ih plaća nevoljni hrvatski puk.

Zbog svega toga drago nam je da u ovome broju možemo objaviti novopronađenu misu posvećenu bl. Nikoli Taveliću, koju je napisao fra Bruno Adamčik. Unatoč tomu što su jugokomunisti u veljači 1945. na Širokom Brijegu spalili više od 70.000 knjiga, župne matice i svaki papirić koji su uspjeli pronaći, ona je preživjela. Ako Bog da, uskoro će biti i izvedena ovdje na Širokome Brijegu. Život pobjeđuje ma koliko se god zlo trudilo satrti ga.

Neka prežive i uspomene na naše pobijene. Spomen na njih obilježavajmo na razini Crkve u Hrvata, na razini pojedine biskupije, odnosno nadbiskupije ili pak na razini pojedine župe. Ako već nismo, ustanovimo taj dan. Obnovit će nas kao domoljube i kao kršćane. Ulit će nam novu snagu.

Bezbroj puta dokazali smo da nas poteškoće ne mogu slomiti. Dokažimo to ponovno u prijateljstvu sa svojim Bogom.

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Djela pobijenih	34
Stratišta	15	Nagradni natječaj	46
Glas o mučeništvu	18	Povijesne okolnosti	49
Glas o znakovima	28	Razgovor	55
Odjek u puku	30	Podlistak	59